

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально – науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра публічного управління, адміністрування та інформаційної
діяльності

06-14-263М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання курсової роботи з навчальної дисципліни
«Формування місцевих бюджетів» для здобувачів вищої освіти
другого (магістерського) рівня за освітньою програмою «Місьцеве
самоврядування» спеціальності 281 «Публічне управління та
адміністрування» денної та заочної форм навчання

Рекомендовано науково-
методичною радою з якості ННІ
економіки та менеджменту
Протокол № 4 від 27 грудня 2022 р.

Рівне – 2023

Методичні вказівки до виконання курсової роботи з дисципліни «Формування місцевих бюджетів» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за освітньою програмою «Місцеве самоврядування» спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» денної та заочної форм навчання [Електронне видання] / Тихончук Л. Х., Мельник Л. М., Дума В. Л. – Рівне : НУВГП, 2022. – 17 с.

Укладачі: Тихончук Л. Х., д.е.н., доцент кафедри публічного управління, адміністрування та інформаційної діяльності; Мельник Л. М., к.е.н., доцент кафедри публічного управління, адміністрування та інформаційної діяльності; Дума В. Л. к.е.н., доцент кафедри публічного управління, адміністрування та інформаційної діяльності.

Відповідальний за випуск: Тихончук Л. Х., д.е.н., доцент, в. о. завідувача кафедри публічного управління, адміністрування та інформаційної діяльності.

Гарант освітньої програми

Мартинюк Г. Ф.

Зміст

	стор.
1. Загальні вказівки	3
1.1. Загальні рекомендації до оформлення курсової роботи.....	3
1.2. Оцінювання курсової роботи.....	5
2. Тематика курсових робіт.....	5
3. Структура та зміст курсової роботи	6
4. Методика проведення аналізу формування та використання коштів місцевих бюджетів.....	7
5. Навчально-методичні матеріали дисципліни.....	16

© Л. Х. Тихончук, Л. М. Мельник,
В. Л. Дума, 2023
© НУВГП, 2023

1. Загальні вказівки

1.1. Загальні рекомендації до оформлення курсової роботи

Метою навчальної дисципліни «Формування місцевих бюджетів» є набуття знань про принципи формування, сутність і роль місцевих бюджетів у фінансовій системі України; про методи та принципи управління місцевими бюджетами; набуття вмінь аналізувати формування та використання доходів і видатків місцевих бюджетів.

Навчальним планом підготовки магістрів за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» передбачено виконання курсової роботи з дисципліни.

Курсова робота виконується кожним студентом за індивідуально отриманим завданням. Курсова робота складається із теоретичної та практичної частин. Теоретична частина охоплює вичерпну характеристику аналітичних даних щодо основних соціально-економічних показників стану і розвитку певної адміністративно-територіальної одиниці, а практична – включає аналіз доходів, витрат, трансфертів бюджетів певної адміністративно-територіальної одиниці.

Вибір адміністративно-територіальної одиниці як об'єкту дослідження до курсової роботи магістри здійснюють відповідно до вихідних даних.

Обсяг курсової роботи становить до 40 сторінок.

Курсова робота виконується в комп'ютерному варіанті. Поля: верхнє та нижнє – 2 см, ліве -2,5 см, праве – 1 см.

Шрифт 14 Times New Roman. Інтервал – полуторний.

Заголовки структурних частин курсової роботи ЗМІСТ, ВСТУП, РОЗДІЛ, ВИСНОВКИ, ДОДАТКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ друкують великими жирними літерами симетрично до набору. Заголовки підрозділів друкують маленькими жирними літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою.

Відстань між заголовком та текстом повинна дорівнювати 3 інтервалам.

Кожну структурну частину курсової роботи починають з нової сторінки.

Нумерація сторінок в правому верхньому кутку. Першою сторінкою є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять.

Такі структурні частини курсової роботи, як зміст, вступ, висновки, список використаних джерел не мають порядкового номера.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку, наприклад: «1.2.» (другий підрозділ першого розділу). У тому ж рядку наводять заголовок підрозділу.

Ілюстрації і таблиці подаються в курсовій роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці.

Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу. Наприклад: Рис.1.2 (другий рисунок першого розділу). Номер ілюстрації, її назва розміщуються послідовно під ілюстрацією.

Таблиці нумерують послідовно в межах розділу. В правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначеннями номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, наприклад: «Таблиця 1.2» (друга таблиця першого розділу). Заголовки таблиці починаються з великої літери, а підзаголовки – з малої, якщо вони становлять одне речення із заголовком. У кінці заголовків і підзаголовків таблиць крапок не ставлять. Заголовки і підзаголовки граф зазначають в однині.

Формули в курсовій роботі нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Номери формул пишуть біля правого поля аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: (3.1) (перша формула третього розділу).

Посилання в тексті курсової роботи на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань із вказанням сторінок, наприклад, [1, с.23].

В кінці курсової роботи необхідно вказати перелік використаної літератури, який формується в алфавітному порядку.

Кожне джерело у списку використаної літератури повинно бути сформоване наступним чином: Прізвище та ініціали автора; повна назва роботи, місто, видавництво, рік видання, кількість сторінок.

Для статей, що опубліковані в періодичній літературі, необхідно вказати прізвище та ініціали автора, назву статті, назву видання, рік видання, номер журналу та сторінки.

Додатки оформлюють на наступних сторінках курсової роботи. Кожний додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен містити заголовок та номер. Додатки слід позначати послідовно великими літерами українського алфавіту, за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад: Додаток А, Додаток Б і т.д. Якщо додаток продовжується на наступній сторінці, то вказують: продовження додатка А.

1.2. Оцінювання курсової роботи

Контроль виконання курсової роботи включає поточний контроль за виконанням розрахунків та захист перед комісією. Оцінка виконання та захист курсової роботи проводиться за 50 – бальною шкалою.

Теоретична частина	Розрахункова частина	Захист роботи	Сума
20	20	10	50

2. Тематика курсових робіт

Тематика КР*	В-т
Формування публічного бюджету Вінницької області	1
Формування публічного бюджету Волинської області	2
Формування публічного бюджету Дніпропетровської області	3
Формування публічного бюджету Донецької області	4
Формування публічного бюджету Житомирської області	5
Формування публічного бюджету Закарпатської області	6
Формування публічного бюджету Запорізької області	7
Формування публічного бюджету Івано-Франківської області	8
Формування публічного бюджету Київської області	9
Формування публічного бюджету Кіровоградської області	10
Формування публічного бюджету Луганської області	11
Формування публічного бюджету Львівської області	12
Формування публічного бюджету Миколаївської області	13

Формування публічного бюджету Одеської області	14
Формування публічного бюджету Полтавської області	15
Формування публічного бюджету Рівненської області	16
Формування публічного бюджету Сумської області	17
Формування публічного бюджету Тернопільської області	18
Формування публічного бюджету Харківської області	19
Формування публічного бюджету Херсонської області	20
Формування публічного бюджету Хмельницької області	21
Формування публічного бюджету Черкаської області	22
Формування публічного бюджету Чернівецької області	23
Формування публічного бюджету Чернігівської області	24

*Курсова робота може бути виконана на прикладі бюджету міста, села, селища, ОТГ тощо.

3. Структура та зміст курсової роботи

Обов'язковими структурними елементами курсової роботи з дисципліни «Формування місцевих бюджетів» є наступні:

Вступ.

Розділ 1. Теоретико-організаційні засади формування місцевих бюджетів

1.1. Нормативно-правове забезпечення процесу формування місцевих бюджетів.

1.2. Органи управління процесом формування місцевих бюджетів.

1.3. Оцінка передумов формування місцевих бюджетів (*коротка характеристика регіону*).

Розділ 2. Аналіз основних показників формування бюджету .... області

2.1. Аналіз доходів бюджету.

2.2. Аналіз видатків бюджету.

2.3. Оцінка забезпечення регіону бюджетними ресурсами.

Розділ 3. Підвищення ефективності формування бюджету..... області

3.1. Впровадження міжнародного досвіду формування місцевих бюджетів в регіоні.

3.2. Покращення основних показників бюджету та ефективності використання бюджетних коштів.

Висновки та пропозиції.

Список використаних джерел.

Додатки.

Курсова робота виконується на прикладі конкретного регіону і повинна включати наступні частини:

Вступ – до 2 стор. У вступі слід коротко відобразити:

- обґрунтування актуальності теми;
- загальну мету і поставлені у роботі завдання;
- інформаційно-аналітичну базу;
- відомості про структуру і обсяг курсової роботи

Основна частина курсової роботи складається з розділів і підрозділів. Кожний розділ починають з нової сторінки.

В першому розділі (до 10 стор.) розглядають теоретичні питання щодо формування місцевих бюджетів та дають коротку економічну характеристику регіону.

В другому розділі (до 15 стор.) проводять аналіз показників бюджету конкретного регіону за 3 роки. Для аналізу можна використовувати інформацію щодо формування показників бюджету з веб-сайта Міністерства фінансів України за посиланням: <https://www.mof.gov.ua/uk/statistichnij-zbirnik>

В третьому розділі (до 10 стор.) на основі проведеного аналізу з урахуванням міжнародного досвіду визначають шляхи підвищення ефективності формування бюджету регіону згідного обраного варіанту

Висновки (до 3 стор.) містять найважливіші результати, одержані в курсовій роботі та рекомендації щодо покращення формування місцевих бюджетів.

Список використаних джерел повинен містити не менше 30 джерел.

В **додатках** має бути представлена фінансова звітність за три роки, на основі якої проводився аналіз.

4. Методика проведення аналізу формування та використання коштів публічних бюджетів

В **другому розділі** (15 стор.) проводять структурно-динамічний та параметричний аналіз формування та використання бюджетних ресурсів за 3 роки.

Фінансові ресурси країни варто розглядати як динамічне

поєднання наявних фінансових ресурсів, що перебувають у розпорядженні держави (бюджет), підприємств, домашніх господарств та зовнішніх інвестицій. **Бюджетні ресурси** можна визначити як частину фінансових ресурсів, що, у відповідності з діючим бюджетним законодавством, мобілізуються у фондах грошових коштів держави (зведеному бюджеті).

Завдання аналізу бюджетних ресурсів:

визначення тенденцій та закономірностей обсягів доходів та видатків зведеного бюджету та їх балансування;

визначення структури доходів та видатків бюджету;

оцінювання зв'язку доходів та видатків бюджету з іншими макроекономічними показниками;

визначення особливостей фінансування бюджету.

Джерело інформації: Статистичний збірник «Бюджет України за відповідний рік». Доступно за посиланням : <https://mof.gov.ua/uk/statistichnij-zbirnik>

Доходи місцевих бюджетів згідно бюджетної класифікації включають наступні надходження:

податкові – серед яких: *прямі податки* (податок на прибуток корпорацій і з громадян, плата за землю, платежі власників транспортних засобів, податок на промисел); *непрямі податки* (ПДВ, акцизи, митні); *платежі за використання природних ресурсів* (ліси, водні ресурси, природні копалини); *платежі за державні послуги та місцеві податки та збори*;

неподаткові – за приватизацію державного майна, реалізацію державних матеріалів (наприклад, реалізація дорогоцінних металів і каменів), інші;

внески в цільові фонди – збір на обов'язкове страхування на випадок безробіття, платежі до фонду соціального захисту інвалідів, збір за забруднення навколишнього середовища, збори на будівництво та утримування автомобільних доріг тощо;

доходи від операцій з капіталом – від продажу основного капіталу (наприклад, споруди, устаткування), державних запасів товарів (наприклад, зерна), а також податки на фінансові операції;

офіційні трансферти – безоплатні та безповоротні платежі, отримані від інших органів державного управління, недержавних міжнародних організацій

Аналіз доходів бюджету області може бути проведений з

використанням аналітичних таблиць 2.1-2.4.

Таблиця 2.1.

Аналіз доходів бюджету... області, млрд..грн

Показники	Роки						Темп росту 3/1, %
	1 рік		2 рік		3 рік		
	млрд. грн	ПВ, %	млрд. грн	ПВ, %	млрд. грн	ПВ, %	
Податкові надходження							
Неподаткові надходження							
Доходи від операцій з капіталом							
Цільові фонди							
Офіційні трансферти							
Разом							
Доходи на одну особу		x		x		x	
Всього доходи місцевих бюджетів, лрд.. лрд.(без урахування трансфертів).		X		x		x	
Частка у доходах зведеного бюджету України (без урахування міжбюджетних трансфертів), %	x		x		x		
Частка перерозподілу ВРП через зведений бюджет області, %	x		x		x		

Таблиця 2.2.

Аналіз податкових надходжень бюджету... області, млрд..грн

Показники	Роки						Темп росту 3/1, %
	1 рік		2 рік		3 рік		
	млрд. грн	ПВ, %	млрд. грн	ПВ, %	млрд. грн	ПВ, %	
Податок на доходи фізичних осіб							
Місцеві податки і збори							
<i>в т.ч. земельний податок</i>							
<i>єдиний податок</i>							

Акцизний податок							
Податок на прибуток підприємств							
Інші податки та збори							
Разом податкових надходжень							

Таблиця 2.3.

Аналіз неподаткових надходжень бюджету.... області, млрд..грн

Показники	Роки						Темп росту 3/1, %
	1 рік		2 рік		3 рік		
	млрд. грн	ПВ, %	млрд. грн	ПВ, %	млрд. грн	ПВ, %	
Власні надходження бюджетних установ							
Плата за розміщення тимчасово вільних коштів місцевих бюджетів							
Плата за надання адміністративних послуг							
Надходження від орендної плати							
Інші неподаткові надходження							
Разом неподаткових надходжень							

Таблиця 2.4.

Аналіз міжбюджетних трансфертів бюджету.... області, млрд.грн

Показники	Роки			Темп росту 3/1, %
	1 рік	2 рік	3 рік	
Офіційні трансферти від органів державного управління				
дотації				
<i>% до загальних трансфертів</i>				
субвенції				
<i>% до загальних трансфертів</i>				

Видатки бюджету – це витрати, що виникають у зв'язку з виконанням державою своїх завдань і функцій. Ці витрати виражають економічні відносини, на основі яких відбувається процес використання централізованого фонду коштів держави за різними напрямками.

Функціональна класифікація видатків та кредитування бюджету включає такі групи видатків:

фінансування промислового виробництва;

фінансування соціально-культурних заходів;

фінансування науки;

утримання правоохоронних органів і органів державної влади і управління;

створення резервних фондів;

інші видатки та виплати.

За економічною класифікацією виділяють поточні та капітальні видатки.

Поточні характеризують витрати на утримання підприємств, об'єктів, установ і закладів виробничої і соціальної інфраструктури визначені на початок бюджетного року.

Капітальні (видатки розвитку) — це видатки на фінансування інвестиційної та інноваційної діяльності держави.

Аналіз видатків публічного бюджету області може бути проведений з використанням аналітичних табл. 2.5 -2.6.

Таблиця 2.5

Аналіз видатків бюджету.... області за функціональним призначенням, млрд.грн

Показники	Роки						Темп росту 3/1, %
	1 рік		2 рік		3 рік		
	млрд грн	ПВ, %	млрд грн	ПВ, %	млрд грн	ПВ, %	
Видатки, всього							
Соціальний захист та соціальне забезпечення							
Освіта							
Охорона здоров'я							
Економічна діяльність							
Житлово-комунальне господарство							
Загальнодержавні функції							

Духовний та фізичний розвиток						
Разом						
Міжбюджетні трансферти						
Видатки на 1 особу		x		x		x

Таблиця 2.6

Аналіз видатків бюджету.... області за економічною класифікацією, млрд.грн

Показники	Роки						Темп росту 3/1, %
	1 рік		2 рік		3 рік		
	млрд грн	ПВ, %	млрд грн	ПВ, %	млрд грн	ПВ, %	
Видатки, всього, в т.ч.							
поточні видатки							
капітальні видатки							

Таблиця 2.7

Аналіз поточних та капітальних видатків бюджету.... області, млрд.грн

Показники	Роки						Темп росту 3/1, %
	1 рік		2 рік		3 рік		
	млрд грн	ПВ, %	млрд грн	ПВ, %	млрд грн	ПВ, %	
Видатки, всього млрд. грн.							
<i>Поточні видатки,%</i>							
Оплата праці і нарахування на заробітну плату							
Використання товарів і послуг							
Обслуговування боргових зобов'язань							
Поточні трансферти							
Соціальне забезпечення							
Інші поточні видатки							
<i>Капітальні видатки,%</i>							
Придбання основного							

капіталу							
Капітальні трансферти							

Для аналізу забезпеченості регіону бюджетними ресурсами можуть бути розраховані показники, що представлені в табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Аналіз забезпеченості регіону бюджетними ресурсами

№	Найменування	Алгоритм розрахунку	Роки			Темп росту 3/1, %
			1	2	3	
<i>Вихідні дані</i>						
1	Доходи бюджету, млрд. грн	-				
2	Доходи бюджету власні, млрд. грн	-				
3	Витрати бюджету, млрд. грн	-				
4	Податкові доходи, млрд. грн	-				
5	Трансферти, млрд. грн	-				
6	Чисельність населення, тис. осіб	-				
<i>Розрахункові показники</i>						
1	Коефіцієнт участі МБ у формуванні ЗБ України, %	Показує співвідношення між доходами МБ (без трансфертів) та доходами ЗБУ				
2	Рівень виконання місцевих бюджетів, %	Показує співвідношення між фактичними надходженнями до МБ та їх плановими величинами				
3	Рівень	Характеризує частку				

	податкових надходжень, %	податкових надходжень у структурі доходів МБ				
4	Коефіцієнт бюджетного покриття, %	Показує яка частина видатків МБ фінансується за рахунок його доходів (без трансфертів)				
5	Коефіцієнт фінансової залежності, %	Показує, яка частина видатків МБ покривається за рахунок надходжень від міжбюджетних трансфертів				
6	Коефіцієнт автономії, %	Показує частку власних доходів у загальних доходах місцевого бюджету				
7	Коефіцієнт дотаційності, %	Показує частку міжбюджетних трансфертів у загальних доходах МБ				
8	Коефіцієнт податкової самостійності, %	Показує частку власних податкових надходжень у загальній сумі податкових надходжень МБ				
9	Коефіцієнт бюджетної результативності грн/чол	Характеризує яка величина доходів МБ (без урахування трансфертів) припадає на одного мешканця регіону				
10	Коефіцієнт відносної бюджетної результативності %	Характеризує рівномірність залучення доходів до МБ з розрахунку на одного мешканця та визначається як співвідношення коефіцієнта бюджетної результативності				

		даного регіону до середнього значення по Україні				
11	Коефіцієнт бюджетної забезпеченості населення, грн/чол.	Характеризує яка величина видатків МБ припадає на одного мешканця регіону.				
12	Коефіцієнт відносної бюджетної забезпеченості населення, %	Характеризує рівномірність забезпечення населення бюджетними послугами та визначається як співвідношення коефіцієнта бюджетної забезпеченості даного регіону до середнього значення по Україні				

Досягнення критеріальних вимог до фінансової безпеки визначається системою конкретних індикаторів. Індикатор (від лат. *indicō* — вказую, визначаю) — елемент, що відображає хід процесу або стан об'єкта аналізу, його якісні та кількісні характеристики.

Перелік індикаторів фінансової безпеки та їх значення визначено Методичними рекомендаціями щодо розрахунку рівня економічної безпеки України (затверджено наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України 29.10.2013 № 1277)

Важливою складовою бюджетної безпеки держави є бюджетна безпека регіону, котра представляє собою індикатор стану фінансового розвитку регіону, що характеризується рівнем стабільності державних фінансів.

Сьогодні на рівні регіону відсутнє нормативно-методичне забезпечення оцінки бюджетної безпеки. За пропозицією ряду науковців бюджетну безпеку можна визначати за допомогою сукупності індикаторів, що представлені в табл 2.9.

Таблиця 2.9

Індикатори бюджетної безпеки місцевих бюджетів

Індикатор	Порогове значення
Темп зміни ВРП	Більше 100%
Частка ВРП у ВВП держави	Більше 5 %
Частка доходів місцевих бюджетів у загальнодержавних доходах	Більше 3%
Частка доходів місцевого бюджету до ВРП	Більше 25%
Рівень забезпечення видатків доходами	Більше 100%
Дефіцит (профіцит) бюджету до ВРП	Менше 5 %

5. Навчально-методичні матеріали дисципліни

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Васильєва Н. В., Гринчук Н. М., Дерун Т. М., Куйбіда В. С., Ткачук А.Ф. Місцевий бюджет і фінансове забезпечення об'єднаної територіальної громади : практичний посібник. Київ, 2017. 117 с.
3. Впровадження гендерно орієнтованого підходу в бюджетний процес органів місцевого самоврядування: практичний посібник. Проект «Партнерство для розвитку міст». Київ, 2021. 61 с.
4. Грушко В. І., Наконечна О. С., Чумаченко О. Г. Національні фінанси : підручник. Київ : ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2017. 660 с
5. Дерун Т. М. Практичний посібник з питань формування спроможних територіальних громад. Київ : АМУ, 2015. 40 с.
6. Дяченко С. А. Публічні, державні та місцеві фінанси: співвідношення понять. *Держава та регіони*. 2018, № 4. С.59–63.
7. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» № 280/97-ВР від 21.05.1997. *Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1997. № 24. 170 с.
8. Луїніна І. О. Публічні фінанси в макроекономічній політиці зростання : монографія. Київ : ДУ «Ін-т екон. та прогноз. НАН України». 2020. 440 с.
9. Мельник Л. М., Дума В. Л. Формування бюджетного потенціалу місцевих фінансів : монографія. Київ : Кондор, 2019. 216 с.
10. Мельник Л. М. Формування бюджетів об'єднаних територіальних громад. *Фінансова та еколого-економічна політика в умовах децентралізації влади в Україні* : монографія / за заг. ред. Л. В. Мельника. Частина 3. Рівне : НУВГП, 2018. 137 с. (Внесок автора Мельник Л.М. : Підрозділ 1.2., С. 15–22).
11. Мельник Л. М. Проблеми фінансування освіти в умовах

децентралізації влади. / Фінансова та еколого-економічна політика в умовах децентралізації влади в Україні : монографія /за заг. ред. Л. В. Мельника. Частина 4. Рівне : НУВГП, 2019. 179 с. (Особистий внесок автора п.1.3, С. 25–35.).

12. Мельник Л. М. Бюджетна політика регіонального розвитку в умовах децентралізації влади в Україні. Економіка та суспільство. *Електронне наукове фахове видання Мукачівського державного університету*, 2017, № 13, С.1173–1178

13. Мельник Л. М. Серета О. Оцінка передумов формування децентралізованих фінансових ресурсів регіону. *Вісник НУВГП*. 2019. №3. С. 62–72.

14. Мельник Л. М. Критеріальні підходи до оцінювання бюджетної безпеки на регіональному рівні. Фінансово-економічна політика в контексті інноваційного розвитку України : колективна монографія /За заг. ред. Мельника Л. В. Частина 2. Київ : Кондор, 2021, 200 с. (внесок автора С.57–67).

15. Методичні рекомендації щодо механізмів участі громадськості у бюджетному процесі на місцевому рівні. Затверджено Наказом міністерства фінансів 3 березня 2020 року № 94.

16. Місцеві фінанси : навч. посіб. М. Буднік, Л. С. Мартюшева, Н. В. Сабліна. Київ : ЦУЛ, 2009. 334 с.

17. Місцеві фінанси : навчальний посібник / К. М. Вдалимиров, Н. І. Чуйко, О. Ф. Рогальський. Херсон : Олді-плюс, 2006. 352 с.

18. Муниципальні фінанси : навч. посіб. / За ред. д.е.н., проф. О. П. Кириленко. Тернопіль : Астон, 2015. 360 с.

19. Піхоцька О. М. Використання коштів державного фонду регіонального розвитку. *Ефективна економіка*, 2021, № 11.

20. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010. URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>

21. Прогнозування розвитку територій. Бюджетне прогнозування : навч. посіб. / В. В. Мамонова та ін.; за заг. наук. ред. М. М. Білинської. Київ : НАДУ, 2014. 200 с.

22. Прогнозування та управління соціально-економічними процесами в регіоні : монографія / за наук. ред. В. С. Загорського Львів : ЛРІДУНАДУ, 2016. 238 с.

23. Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі на рівні місцевих бюджетів : практичний посібник. Київ : ІБСЕД, 2016, 25с.

24. Сорока М. П. Якімчук А. Ю. Формування регіонального бюджету: навч. посібн. Рівне : НУВГП, 2012. 212 с.

25. Ткачук І. Г. Т48 Державні фінанси : підручник Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2015. 510 с.